

Hideg, vérrel

2012 április 24. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Karl Marx ugyan nyilvánvalóan kriminálisnak találta az angol munkásosztály helyzetét, és sejteni vélte, hogy ki a tettes, de az biztosan nem fordult meg a fejében, hogy egyszer majd a skandináv krimi kapcsán is hivatkozni fognak rá.

A társadalmi visszasságok élveboncolásában elől járó m?faj népszerű?sége évek óta töretlen hazánkban is, az idej

könyvfesztivál pedig valósággal elkényeztette az északi irodalom szerelmeseit. De mi is az a skandináv krimi, és kiket érdemes olvasni?

Népszerűek az olyan kiadványok, amelyek ismert irodalmi alkotásokat foglalnak össze két percben, avagy pár mondatban. Ha így akarnánk tenni a skandináv krimi esetében, nagyjából ilyesmit írhatnánk: egy magányos valakit holtan találnak a lakása szofijában, a családi gondokkal terhelt, fásult, de rutinos nyomozó rájön, hogy a szálak a messzi múlt sötét titkai felé vezetnek, közben megismerjük a svéd/norvég/dán/izlandi társadalom néhány számkivetettjét is, és legalább egyszer elhangzik, hogy a rasszisták rossz arcok.

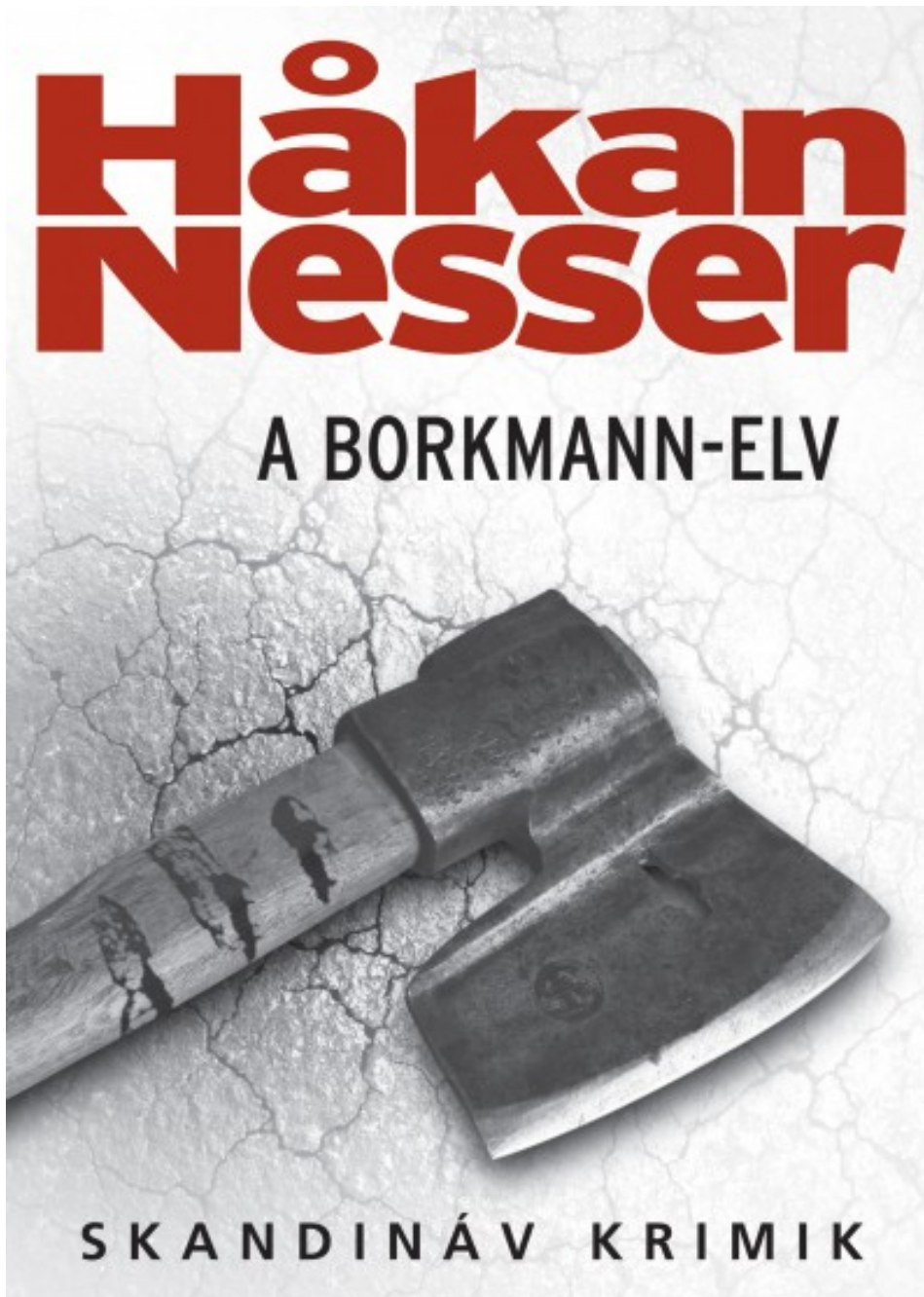
Persze ennél azért jóval többről van szó, de ami szinte minden északi detektívregény sajátja, az a társadalomkritikus gerjedelem, és valamiféle, a miénktől erősen különböző melankólia. Minket is gyötör a múlt, de főleg azért, mert mintha nem nagyon tudnánk szabadulni tőle. A skandináv krimik többségében ezzel szemben inkább az a félelem kap figyelmet, ami a múlt visszatérése miatt furakodik a jóléti társadalom mindennapjaiba.

Egyrészt ugye a történelmi térről itt sem volt mindig zavartalan, számos szégyenfolt pettyezi például mind a norvég, mind a svéd históriát. Kollaboráció a náciakkal, mélyszegénység, a puritán keresztényesség leple alatt folytatott kegyetlenkedések. Ez a kép az északi filmművészetből is rendre visszaköszön, és erre számos példát lehetne felsorolni a [Max Manus](#) című háborús filmtől elkezdve a nemrég nálunk is bemutatott [Ördögzigeten](#) át a remek [Engedj be!](#) című vámpírfilmig, amely az Alkony-széria kartonvalóságával szemben hiteles korrajzot fest, például megtudhatjuk belőle többek között azt is, milyen lehangelő hely lehetett a hetvenes évek Svédországa.

Lehet persze az északi krimik itthoni népszerűségének oka a nettó káröröm is – lám, ott sem csak legóvárépítés az élet –, de gyanakodhatunk arra is, hogy egyfajta hiány áll a dolog háttérében. Mégpedig a sokszor eltemetett realista regény műfaja és az abban megfestett társadalmi tablók utáni ácsingózás. És itt bukkan fel Marx, akinek szakállából a svéd krimi alapító atyáiként (kis képzavar, hisz egy a magánéletüket is összekötő szerzőpárosról van szó) is emlegetett [Maj Sjöwall](#) és [Per Wahlöö](#) bújt ki. Bár már jó ideje nem kényeztet el bennünket a magyar könyvkiadás a páros világsiker hozó köteteivel (1981-es az utolsó megjelenés), de érdemes elkeresni őket, ha a rendőri munka – nyilván akkori – világára és a korabeli, általuk látszólagosan bélyegzett svéd demokrácia kritikájára kíváncsi valaki.

Ezt a hagyományt viszik tovább az északi szerzők, akiknek munkáiban valamiképpen mindig a társadalmi valósággal kezd iszapbirkózásba a nyomozó, még akkor is, ha a tettes éppen pszichopata. Néhány napja éppen a kortárs norvég, de mondhatjuk, hogy a kortárs északi krimiirodalom egyik állócsillaga érkezett hazánkba. Jo Nesbø munkáival ráadásul klappol mindaz, ami eddig elhangzott. Az Animus a Nemeszisz és a Vörösbegy című regénnyel kezdte meg annak idején a rockzenészből átvedlő norvég sztáríró hazai bevezetését, utóbbi kapcsán bátran kijelenthetjük, hogy a szerző nem véletlenül lett sikerre ítélve: a kortárs norvég belpolitikai viszonyok mellett Nesbø igen hatásos képekben idézi meg a világháborús eseményeket is. Az már csak a ráadás, hogy ehhez fordulatokban gazdag és feszült krimicselekményt is társít. A sikert jelzi, hogy már a nyolcadik kötet jelenik meg tőle magyarul (Denevérember), és az író továbbra is a megkezdett úton jár tovább, hiszen a kissé zűrés Harry Hole nyomozó ezúttal is a szakterületéhez illő feladatot kap, miután egy sorozatgyilkost kell üldözni bevennie.

Az idei könyvfesztivál vendége volt **Hakan Nesser** is, akitől most nem olvasható új kötet magyarul, de a korábbi kettő bátran ajánlható azoknak, akik szeretnék közelebbi is megismerkedni a műfajjal. A gonosz arcai című kötet mondhatni szokványos skandináv krimi, aminek az alapsztorija egy nem túl eredeti, bár hétköznapinak sem nevezhető szituáció – a feltételezett gyilkos nem emlékszik semmire, majd őt is megölik. **A Borkmann-élv** című regényben pedig olyan „klasszikus” ellenfele akad, mint a Baltás Gyilkos, de a leleplező csavarnál még érdekesebb a rettegésbe süllyedt városka és a tehetetlen rendőrség bemutatása. Ami egyedivé teszi a tanárból lett szerző műveit, az Van Veeteren főfelügyelő figurája, aki bizonyos szempontból a párizsi Maigret felügyelő nordikus megfelelője: atyáskodó, kicsit különc és morc, és inkább hisz az intuícióban és az emberismeretben, mint a vaslogikában.

Új szerzőket is avatott az Animus: itt járt Leena Lehtolainen. A finn szerzőn? az északi krimiben viszonylag szokatlannak számító bravúrt hajtott végre: f?h?se n?i nyomozó, és a jelek szerint könyvében minden adott, ami a sikerhez szükséges, többek között a rend?rségi állapotok átlatlanságának bemutatása. Hjorth és Rosenfeldt szerzőpáros, és talán nem csak ebben hasonlít a korábban emlegetett balos-kritikus ?sökhöz. Ingovány című könyvükben is találni roncsolt életet és megtört lelket, meg a kisvárosi élet pletykaalapú szociális hálóját. Úgy t?nik, hogy az emberi tényező és a társadalmi törésvonalak jelentik többek között a skandináv krimi hajtóerejét, és láthatóan az érdeklődés lendülete egyel?re a hazai olvasók között is kitart.

mno.hu - Szathmáry István Pál

[Tweet](#)

Ajánló